



EAPC blog

La descentralització fiscal a països de Llatinoamèrica: Compartint coneixement i experiència – Maite Vilalta

🕒 18 d'octubre de 2016



En aquests moments a Xile i a l'Equador s'estan vivint interessants processos de descentralització territorial. Tant l'estadi en què es troben, com els ritmes i el suport que tenen per part dels governs subcentrals i del mateix govern central, és diferent en ambdós països. No obstant, ambdós es plantegen donar resposta a les mateixes preguntes: quines competències cal descentralitzar? Com ha de ser el model de finançament dels governs subcentrals? S'han de transferir impostos? Quins? Amb quins criteris s'han de repartir els ingressos? Amb quins ritmes és aconsellable que es produeixi el procés descentralitzador?

Per ajudar a trobar resposta a aquestes preguntes i incentivar un debat serè i documentat, el passat mes de juliol es van organitzar, amb el suport de l'Escola d'Administració Pública de Catalunya i l'Organització de Regions Unides (ORU-FOGAR), dues jornades de treball, una a Pucón (Xile) i l'altra a

Quito. A Pucón l'ens organitzador va ser l'*Asociación Nacional de Consejeros Regionales (ANCORE)* i a Quito el *Consortio de Gobiernos Autónomos Provinciales del Ecuador (CONGOPE)*.

Se'm va demanar si volia acceptar l'encàrrec de desplaçar-me a aquests dos països i participar en les jornades. Vaig acceptar la invitació i haig de dir que l'experiència va ser formidable. Les preguntes que ara ells es plantegen també se les han fet altres països, com és ara el nostre, i sobre les quals hi ha escrita molta literatura econòmica. És per això que l'objectiu de les meves ponències va ser, en primer lloc, explicar els principis bàsics que, segons la teoria, hauria de complir qualsevol procés de descentralització fiscal i, en segon lloc, explicar l'experiència viscuda a casa nostra.

Això va permetre comprovar que un procés d'aquesta mena no es pot fer de qualsevol manera, si no que cal que tots els governs que acaben conformant l'Estat, han de ser autònoms des d'un punt de vista fiscal, han de ser corresponsables de la seva actuació de govern (tant per la banda dels ingressos com de la despesa). A més, cal que es compleixi algun criteri d'equitat en el repartiment dels recursos, que hi hagi mecanismes de coordinació (tècnica i institucional) entre els governs, que s'asseguri el compliment dels pactes en matèria de fiscalitat i que el ciutadà entengui el model, és a dir, que identifiqui què rep de qui i què aporta a cadascun dels governs que configuren el seu Estat. I cal, sobretot, que hagi lleialtat institucional perquè si no, res de tot això serà possible.

Les ponències van generar, tant a Xile com a l'Equador, un interessant debat entre els assistents a les jornades. En ambdós casos hi havia representants dels governs subcentrals (regionals, provincials, municipals) de diferents partits polítics, i en el cas de l'Equador, també n'hi havia del govern central. El debat que es va generar va girar, fonamentalment, entorn a quatre temes: 1 La mida òptima dels governs (eren massa petits en alguns casos?); 2 Els avantatges i desavantatges que determinats serveis fossin prestats pels governs subcentrals; 3 El ritme i l'ordre adequat per a descentralitzar les competències (quines? com?) i els recursos, així com els criteris que s'han de fer servir per a repartir-los (només la població? o s'ha d'incloure altres variables?), 4 La manera d'assegurar que el govern central compleixi el pacte (lleialtat) i transfereixi els recursos acordats en el moment acordat.

Pel que fa a l'experiència descentralitzadora viscuda a l'Estat espanyol, els va interessar conèixer, principalment, la fórmula de càlcul de les subvencions que reben les comunitats autònomes, l'assimetria en el model de finançament foral i comú; els mecanismes de coordinació en matèria fiscal (tant horitzontals com verticals) que hi ha a l'Estat espanyol i perquè fallen; el paper de Catalunya i el País Basc en el procés de descentralització i de creació de l'Estat autonòmic.

Tot i que el procés descentralitzador està més avançat a l'Equador que a Xile, es podria afirmar que els aspectes que en aquests moments més els preocupa, tant en un país com en l'altre, són força comuns. Es tracta principalment de: 1 L'alt grau de dependència financera que tenen els governs subcentrals respecte al govern central; 2. L'existència d'una estructura tributària molt centralitzada amb uns impostos en mans dels governs subcentrals de baix poder recaptatori; 3 Els incompliments del govern central a l'hora de transferir els recursos (sobretot retards temporals), i 4 L'absència de mecanismes que assegurin un repartiment equitatiu dels recursos entre els diferents governs.

El fet que l'Escola d'Administració Pública de Catalunya fos una de les entitats implicades en les jornades, va ser valorat molt positivament pels organitzadors locals, que van veure l'Escola com un ens compromès no només en la difusió de coneixement sinó també en compartir experiències.

Maite Vilalta Ferrer

Professora Titular del Departament d'Economia Pública, Economia Política i Economia Espanyola de la Universitat de Barcelona

◆ CHILE, ECUADOR, EQUADOR, MAITE VILALTA, ORU FOGAR, UB, UNIVERSITAT DE BARCELONA, XILE